

Еколого-економічна складова в державному управлінні потенціалом регіонів

Горбик В. М. Національна академія державного управління при Президентові України

У статті проаналізовано еколого-економічну складову як передумову сталого розвитку регіонів та країни в цілому, що є одним із найбільших резонансних питань програм міжнародних екологічних форумів, складовою економічної політики регіональних утворень. У зв'язку зі збільшенням населення планети, загостренням продовольчої кризи досягнення цілей природно-економічного розвитку є необхідною передумовою збереження стабільності у глобальному просторі. Наростання тенденцій регіоналізації економічних відносин потребує розширення спектра інструментів державного управління, які б заклали інституціональні передумови трансформації регіональних господарств у напрямі досягнення визначених індикаторів сталого розвитку регіонів.

Еколого-економічна ситуація в Україні має свої територіальні відмінності як за характером і гостротою проблем, так і можливостями їх практичного вирішення. Звідси випливає об'єктивна необхідність регіональної диференціації державних управлінських рішень та практичних дій, спрямованих на стабілізацію і поліпшення еколого-економічної ситуації. Значні труднощі пов'язані із забезпеченням збалансованого розвитку транскордонних регіонів, які в умовах посилення інтеграційних процесів найбільш уразливі до надмірної експансії суб'єктів транснаціонального бізнесу і необгрунтованого імпорту інститутів ринкової економіки.

Сформульовано базові положення теорії еколого-економічної складової в державному управлінні природно-економічним потенціалом регіонів. Визначено методичні підходи до визначення рівня еколого-економічної безпеки регіонів, напрями розвитку механізму державного управління природоохоронною діяльністю на регіональному рівні. Розроблено прикладний інструментарій здійснення державного управління еколого-економічним розвитком регіонів.

Ключові слова: механізм державного управління; регіон; розвиток; природно-економічний потенціал; екологічна експертиза; лісове господарство

Ecological and economic component in the state management of the potential of the regions

Horbyk V. M. National academy of public administration, office of the President of Ukraine

The article considers the ecological and economic component as a prerequisite for the sustainable development of regions and the country as a whole, which is one of the most resonant issues of the programs of international environmental forums, an integral part of the economic policy of regional entities. Due to the increase in the population of the planet, the aggravation of the food crisis, the achievement of the goals of natural and economic development is a prerequisite for maintaining stability in the global space. The growth of the tendencies of regionalization of economic relations requires an expansion of the spectrum of state governance instruments that would lay the institutional preconditions for the transformation of regional economies towards the achievement of identified indicators of sustainable development of regions.

The ecological and economic situation in Ukraine has its territorial differences both in terms of the nature and severity of the problems, and the possibilities of their practical solution. This implies the objective need for regional differentiation of government management decisions and practical actions aimed at stabilizing and improving the environmental and economic situation. Significant difficulties arise in ensuring the balanced development of transboundary regions, which, in conditions of strengthening integration processes, are most vulnerable to excessive expansion of transnational business entities and unwarranted import of market economy institutions.

The basic provisions of the theory of the ecological and economic component in the state management of the natural and economic potential of the regions are formulated. The methodical approaches to determining the level of ecological and economic security of the regions, directions of

development of the mechanism of state management of environmental activity at the regional level are determined. Applied tools for the implementation of state management of ecological and economic development of regions have been developed.

Keywords: mechanism of public administration; region; development; natural-economic potential; ecological expertise; forestry

Эколого-экономическая составляющая в государственном управлении потенциалом регионов

Горбик В. М. Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

В статье рассмотрены эколого-экономическую составляющую в качестве предпосылки устойчивого развития регионов и страны в целом, что является одним из самых резонансных вопросов программ международных экологических форумов, составляющей экономической политики региональных образований. В связи с увеличением населения планеты, обострением продовольственного кризиса достижения целей природно-экономического развития является необходимым условием сохранения стабильности в глобальном пространстве. Нарастание тенденций регионализации экономических отношений нуждается в расширении спектра инструментов государственного управления, которые заложили институциональные предпосылки трансформации региональных хозяйств в направлении достижения определенных индикаторов устойчивого развития регионов.

Эколого-экономическая ситуация в Украине имеет свои территориальные различия как по характеру и остроте проблем, так и возможностями их практического решения. Отсюда следует объективная необходимость региональной дифференциации государственных управленческих решений и практических действий, направленных на стабилизацию и улучшение эколого-экономической ситуации. Значительные трудности связаны с обеспечением сбалансированного развития приграничных регионов, которые в условиях усиления интеграционных процессов наиболее уязвимы к чрезмерной экспансии субъектов транснационального бизнеса и необоснованного импорта институтов рыночной экономики.

Сформулированы основные положения теории эколого-экономической составляющей в государственном управлении природно-экономическим потенциалом регионов. Определены методические подходы к определению уровня эколого-экономической безопасности регионов, направления развития механизма государственного управления природоохранной деятельностью на региональном уровне. Разработан прикладной инструментарий осуществления государственного управления эколого-экономическим развитием регионов.

Ключевые слова: механизм государственного управления; регион; развитие; природно-экономический потенциал; экологическая экспертиза; лесное хозяйство

Постановка проблеми.

Рациональне використання природних ресурсів є необхідною умовою сталого розвитку будь-якої держави або регіону. Зниження таких важливих індикаторів стійкого розвитку як показники природоємності і, зокрема, енергоємності завжди називають в числі основних факторів кардинального зростання економічної ефективності реформ протягом останніх 10-15 років. Однак значущих зрушень в цьому напрямку не спостерігається, реформи, що проводяться, не стимулюють технологічного

оновлення виробництва та зниження природоємності економіки регіонів. Сформовані тенденції зберігаються до теперішнього часу як в країні в цілому, так і в більшості регіонів. Еколого-економічне зростання залишається «сировинним» і перехід на новий технологічний рівень розвитку виробництва залишається досить проблематичним.

Включення оцінки природно-економічного та екологічного потенціалу до складу макроекономічних показників зумовлює істотне коригування сформованих уявлень про рівень соціально-економічного розвитку

країни та регіонів, а також тих можливостей, якими вона володіє для забезпечення сталого добробуту свого населення. Разом з тим важливо розуміти, що ні велика кількість природних багатств, ні вигідне географічне положення регіону автоматично не гарантує стійких темпів такого розвитку, високого рівня і якості життя населення [11, с. 4].

У сформованих економічних умовах в економіці регіонів, як і в Україні в цілому, явно проявляються тенденції, які визначають природоємкий характер розвитку господарства. Тут виділяється ряд причин, що діють в різних сферах, на різних рівнях і з різним масштабом впливу: відсутність екологічно збалансованої довгострокової економічної стратегії та критеріїв для оцінки її ефективності, недооцінка можливостей сталого розвитку; економічна політика, яка склалася, приводить до екстенсивного використання природних ресурсів; відсутність регіональної екологічної політики; незбалансована інвестиційна політика, яка веде до зростання диспропорцій між гірничодобувними, обробними і інфраструктурними галузями економіки; недооблік економічної цінності природних ресурсів і послуг; отримання значних доходів від продажу природних ресурсів, що стимулює зростання навантаження на природу регіону.

Проблеми державного управління екологічною сферою досліджували В. Бакуменко, П. Гаман, Н. Дадій, О. Лазор, О. Мордвінов, Я. Радиш, В. Сиченко, О. Шевченко. Питання формування державної політики у природоохоронній сфері, спрямованої на досягнення та підтримання стану екологічної безпеки, екологічної політики в контексті державотворення, досліджували Г. Бачинський, С. Васюта, Г. Добров, М. Кисельов, Н. Маєвська, О. Стегній та інші. Вагомий внесок у вирішення даної проблеми зроблено зарубіжними науковцями Д. Беллом, В. Беренсом, Ю. Климовим, А. Коротковим, М. Моїсеєвим, А. Ніколасом, Д. Робертсоном, В. Соколовим, А. Тимошенко, І. Фроловим, В. Хесле, О. Яніцьким, та ін.

Варто зазначити, що в основу дослідження покладено наукові розробки проблем регіонального виміру діагностики комплексного природокористування досліджуються у

наукових працях М. Балджи і С. Харічкова [1]; концептуальних засад та організаційного механізму еколого-збалансованих пріоритетів розвитку територій Т. Галушкіна, Л. Грановської [3-4]. Значна увага приділена дослідженням Т. Іванової, зокрема проблемам державної політики екологічного та ресурсозберігаючого розвитку України в умовах глобалізації [6-8]. Окремі аспекти політики стимулювання сталого розвитку регіонів у контексті забезпечення євроінтеграційних процесів України проаналізовано у наукових працях В. Поліщука [11]; механізмів регулювання системи екологічних відносин – Н. Храброва [12].

Проте на практиці проблема обґрунтування теоретичних і методичних основ еколого-економічної оцінки стійкості регіонального розвитку та формування регіональної екологічної складової в державному управлінні потенціалом регіонів залишається досить невирішеною, що обумовлює актуальність проведення подальших досліджень у цьому напрямі.

Мета дослідження. Розробка теоретичних і методичних основ еколого-економічної оцінки стійкості регіонального розвитку та формування регіональної екологічної складової в державному управлінні потенціалом регіонів.

Виклад основного матеріалу.

В період розвитку ринкових відносин, зростання природно-економічного потенціалу регіонів України, все більш значущою ролі в міжнародних відносинах особливо актуальними стають проблеми сталого економіко-екологічного розвитку як країни в цілому, так і її регіонів, де безпосередньо, і часто гостро, стоять проблеми охорони навколишнього середовища та природних ресурсів. Для їх успішного практичного вирішення необхідно розширення і збагачення державного управління на основі розробки і впровадження нових елементів та інструментарію, в тому числі природоохоронного регулювання.

Серед державних інструментів еколого-інноваційної діяльності в сталий розвиток важливе місце займає екологічна експертиза. Її цілі – визначення відповідності або невідповідності сформованої структури використання території потенційними природними

можливостями, а також розробка рекомендацій щодо збереження екологічної рівноваги. Екологічна експертиза не повинна залишати поза увагою жодного проекту перетворення природи (введення нових господарських об'єктів, освоєння земельних, водних, лісових та інших природних ресурсів). Реалізація будь-якого проекту повинна виключати можливість прояву процесів антропогенної деградації в конкретному регіоні і в країні в цілому. Одна з головних функцій при проведенні експертизи – складання проекту екологічного прогнозу на найближчу і віддалену перспективи [2, с. 8]. Це може бути зроблено у формі науково обґрунтованих висновків, картографічних і математичних моделей, інших матеріалів, що характеризують можливий режим використання господарських систем регіону при намічуваних планах його природно-економічного та соціально-економічного розвитку.

Розрізняють державну, відомчу і громадську експертизи. Державна екологічна експертиза в даний час є одним з найважливіших і чітко працюють інструментів в механізмі державного управління, що забезпечує екологічну обґрунтованість здійснення господарської та іншої діяльності [8, с. 85].

Державна екологічна експертиза об'єктів регіонального рівня проводиться органами державної влади в порядку, встановленому нормативно-правовими актами України, а також за умови відповідності форми і змісту, представлених замовником матеріалів вимогам Закону України «Про екологічну експертизу». Державне управління в галузі природокористування і охорони навколишнього природного середовища базується на системі законодавчих та інших правових актів, що регулюють зазначені відносини. Це більше 30 законів і близько 200 підзаконних актів. Останні роки в державному управлінні природно-ресурсним комплексом формувалися і впроваджувалися в практику різні економічні методи управління. Центральне місце в цьому механізмі займають платежі за користування природними ресурсами та за забруднення навколишнього середовища.

Регіон як територіально-локалізоване середовище в тій чи іншій мірі є збалансованою системою життєзабезпечення су-

спільних формацій, в якій економічні, екологічні, соціальні та інші інтереси економічних суб'єктів припускають досягнення між ними ресурсного компромісу в напрямку сталого розвитку регіону. При цьому конвертовані компромісні рішення повинні представляти собою комплекс заходів з підтримки еколого-економічних умов з заданими властивостями, при яких дотримувалися б два основних синергетичних принципів, що формують внутрішньо системний процес динамічної рівноваги, а саме принципу збалансованого розвитку та принципу стійкого стану. Безсумнівно, природно-економічний розвиток регіонів, що базується на цих принципах, має перетворитися на довгострокову політику держави, при якій екологічна проблематика в притик зімкнеться з економічною і соціальною [4, с. 213].

З урахуванням специфіки сучасної еколого-економічної ситуації в Україні дуже актуальні дослідження екологізації виробничої сфери регіону в перехідний для країни період. Тому вкрай важливо провести наукові дослідження з визначення оптимальних темпів реформування, за вибором пріоритетів природно-економічного розвитку.

Першим кроком на шляху використання відкритих наукою законів є формування політики раціонального природокористування – процес творчої розробки проекту діяльності, який покаже, в якому напрямку і як діяти громадським силам, щоб реалізувати закономірні тенденції, досягти найбільш ефективних практичних результатів [3, с. 85].

Екологічна експертиза – встановлення відповідності запланованій господарській та іншої діяльності екологічним вимогам і визначення допустимості реалізації об'єкта екологічної експертизи з метою попередження можливих несприятливих впливів цієї діяльності на навколишнє природне середовище та пов'язаних з ними соціальних, економічних та інших наслідків реалізації об'єкта екологічної експертизи.

Проведення державної екологічної експертизи є обов'язковим для всіх проектів господарських об'єктів, а також для планів і програм територіального і галузевого розвитку, нормативно-технічних документів, законодавчих актів та ін. [7, с. 84]. Таким чином,

державна екологічна експертиза потрібна як на рівні проектів, так і на рівні стратегічних документів. Державну екологічну експертизу організовують спеціально уповноважені державні органи в області екологічної експертизи та їх територіальні підрозділи. Залежно від масштабу і характеру запланованої діяльності експертиза проводиться на обласному рівні або рівні суб'єкта регіону. Документація – об'єкт експертизи аналізується експертною комісією, що формується спеціально уповноваженим органом.

Екологічна експертиза складається з трьох частин: вступної (протокольної), констатуючої (описової), заключної (оціночно-узагальнюючої). Окремо повинні бути розглянуті технологічні, санітарно-гігієнічні, економічні та інші заходи щодо раціонального використання природних ресурсів і охорони їх від різних забруднень. Важливо виявити всілякі негативні процеси, джерела забруднень і їх розподіл, оцінити гостроту екологічних проблем і ситуацій [1, с. 62].

Результатом державної екологічної експертизи є висновок, який може бути позитивним або негативним, причому позитивний висновок є однією з необхідних умов для здійснення запланованої діяльності. У заключній частині повинна бути відзначена ступінь ефективності природоохоронних заходів, що застосовуються на даній території; дана оцінка з екологічних позицій документації великих господарських об'єктів; повинні бути вказані можливі несприятливі екологічні та соціально-економічні наслідки при здійсненні проєктованих перетворень; повинні бути приведені висновки про стан сучасного природокористування та охорони навколишнього середовища, рекомендації щодо вирішення всіх екологічних проблем в регіоні в обсязі його комплексного господарського розвитку.

Відсутність комплексних науково обґрунтованих нормативів та методичних рекомендацій щодо проведення експертизи, обмежена інформація, недостатня забезпеченість необхідними матеріалами для екологічної оцінки території створюють великі труднощі при проведенні екологічних експертиз.

За результатами експертизи розробникам видається дозвіл на викиди забруднюючих

речовин стаціонарними джерелами із зазначенням терміну дії. Висновок державної екологічної експертизи за матеріалами обґрунтування діяльності зі збору, використання, знешкодження, транспортування, розміщення небезпечних відходів є одним з основних документів при оформленні ліцензії на діяльність зі збору, використання, знешкодження, транспортування, розміщення небезпечних відходів (відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 13.07.2016 № 446 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами») [6, с. 105].

Законом передбачена також можливість проведення громадської екологічної експертизи. Зазначений вид експертизи може проводитися громадськими організаціями, статут яких передбачає вид діяльності. Результатом громадської екологічної експертизи є висновок рекомендаційного характеру, який набуває юридичну силу в разі його затвердження спеціально уповноваженим органом у сфері екологічної експертизи.

Державна екологічна експертиза об'єктів регіонального рівня проводиться органами державної влади в порядку, встановленому нормативно-правовими актами України. Об'єктами державної екологічної експертизи регіонального рівня є: проєкти нормативно-технічних та інструктивно-методичних документів в галузі охорони навколишнього середовища, що затверджуються органами державної влади; проєкти цільових програм, що передбачають будівництво та експлуатацію об'єктів господарської діяльності, що впливають на навколишнє середовище, в частині розміщення таких об'єктів з урахуванням режиму охорони природних об'єктів; матеріали обґрунтування ліцензій на здійснення діяльності, яка може вплинути на навколишнє середовище, якщо їх видача відноситься відповідно до законодавства України до компетенції органів виконавчої влади; матеріали комплексного екологічного обстеження ділянок територій, що обґрунтовують надання цим територіям правового статусу особливо охоронюваних природних територій регіонального значення [12, с. 282].

Екологічна експертиза тісно пов'язана з оцінкою впливу на навколишнє середовище.

Екологічна експертиза базується на подібних соціально-екологічних показниках, відмінність полягає в тому, що оцінкою впливу на навколишнє середовище проводиться замовником, а екологічна експертиза здійснюється державними органами екологічного контролю та управління.

Еколого-економічну складову в механізмі державному управлінні лісовим господарством направлено на підтримку нормально функціонування всіх компонентів лісових екосистем та їхньої здатності до відновлення у взаємозв'язку і взаємозумовленості зі станом навколишнього середовища. Управління лісами в рамках екосистем ґрунтується на оптимальному поєднанні стійкості (збереження) і комплексної продуктивності лісів, а також якості навколишнього природного середовища [10, с. 71].

У лісовому господарстві фактор часу грає визначальну роль в процесах відтворення і використання лісових ресурсів. Помилки, особливо зроблені на початкових етапах відтворювальних процесів, не підлягають виправленню і можуть визначати значні еколого-економічні втрати в майбутньому. І таким чином порушується основна змістовна основа концепції сталого розвитку – нинішнє покоління зобов'язане забезпечити прийдешнім поколінням досить високу якість навколишнього середовища і достатній природно-ресурсний потенціал.

В процесі реалізації екологічної складової в державному управлінні необхідно враховувати такі основні взаємопов'язані і взаємообумовлені принципи екологічних, лісівничих, організаційно-економічних і соціальних основ сталого лісогосподарського розвитку:

- максимальне і пріоритетне використання природно захисних, природно утворюючих функцій лісових ресурсів з позицій національних і міжнародних інтересів;
- оптимальне підтримання гомеостазу лісових екосистем на основі просторово-часової збалансованості їх компонентів;
- всеосяжне збереження генофонду рослинних ресурсів як основи біологічного різноманіття і відтворення майбутніх лісових багатств;
- інтегроване, комплексне ресурсне

лісокористування на принципах безперервності і невичерпності;

- суттєве зниження рівнів та масштабів різноманітного антропогенного (галузевого та міжгалузевого) впливу на стан лісових екосистем;

- послідовна і всебічна екологізація лісогосподарського і лісопромислового виробництва галузей сфери функціонування лісового комплексу і лісогосподарської (відтворювальної) діяльності на основі активного і широкомасштабного застосування природно зберігаючих технологій;

- формування екологічно орієнтованого економічного механізму лісогосподарювання на ринковій основі, а також системи екосистемного управління лісовим господарством;

- екологічна сертифікація систем ведення лісового господарства;

- формування організаційно-економіко-правового механізму відповідальності за лісопорушення;

- розвиток екологічного підприємництва;

- створення системи екологічного страхування;

- сприяння широкої участі громадськості в гармонізації економічного і екологічного лісогосподарювання [9, с. 155].

В даний час існує об'єктивна необхідність в екологічно орієнтованому управлінні процесом праці фахівців лісового господарства, підвищення його лісівничо-еколого-економічної результативності, вдосконаленні і поліпшенні відповідних критеріїв і показників (вимірювачів) оцінки праці інженерно-технічних кадрів, в матеріальному і моральному стимулюванні їх діяльності з всебічним, максимальним урахуванням природоохоронних чинників. В кінцевому рахунку, саме фахівці (керівники) лісового господарства покликані забезпечувати якнайкраще реалізацію цілей і завдань екологічно орієнтованої економічної політики лісогосподарських підприємств [5, с. 38].

Різноманіття функцій лісу і його універсальна цінність для багатьох видів діяльності викликають виникнення вкрай суперечливих інтересів з приводу

його використання, що вимагає об'єктивної оцінки пріоритетів лісокористування (економічних, соціальних, екологічних) та механізмів їх реалізації. Глобальний характер проблем, пов'язаних зі збереженням і використанням лісів, зумовив їх міжнародне визнання і розробку концепції сталого управління лісами, що є орієнтиром для формування національних лісових політик, в тому числі і України, яка підтримує прийняті принципи збалансованого природокористування на основі сталого управління лісами.

Разом із тим лісове господарство знаходиться в стані глибокої кризи, що обумовлено, поряд із загальними негативними факторами, неадекватними сучасним умовам формами і методами управління лісовим господарством, відсутність державного фінансування, особливо, в лісодефіцитних регіонах країни. Механізм управління лісами носить фрагментарний характер, внаслідок чого, основні еколого-економічні проблеми продовжують збільшуватися. Повна відсутність бюджетного фінансування лісового господарства породжує деякі госпрозрахункові форми відносин з приводу використання лісового фонду за рахунок поєднання управлінських і господарських функцій в органах управління лісами.

Пошук нової парадигми призводить до концепції екологічно стійкого розвитку, яка повинна бути покладена в основу стратегії виживання в умовах гострої обмеженості ресурсів, в числі яких – ліси.

У цих умовах методологія економічного детермінізму повинна поступитися місцем виробив ширший підхід, синтезующому пошуки і результати наукового знання в різних областях: філософії, історії, економіки, екології, демографії, соціології, біології, інформатики.

У зв'язку з цим виникає необхідність якісно іншого підходу до формування системи управління лісами в умовах їх дефіциту, забезпечує його комплексність, надвідомчий і міжрегіональний характер і підвищення обґрунтованості використовуваних механізмів впливу на процеси лісокористування з урахуванням макроекономічних, соціальних і економічних чинників.

Висновки.

Таким чином, оцінка впливу на навколишнє середовище є умовою вироблення господарського рішення, виконання якого гарантує суспільству дотримання балансу інтересів різних суб'єктів. Фактично за виконанням норми щодо проведення оцінки впливу на навколишнє середовище виступає екологічна експертиза. Сучасна екологічна ситуація в країні вимагає посилення діючих і розробки нових екологічних норм і правил з закріпленням їх в державних стандартах і екологічних паспортах підприємств. В екологічному паспорті наводиться відображення екологічного вигляду об'єкта: відомості про споживання природних ресурсів і рівні впливу на навколишнє середовище.

Екологічний паспорт природокористувачів є комплексним нормативно-технічним документом, узагальнюючим інформацію про рівень використання природокористувачів ресурсів (природних, вторинних і ін.), і ступеня впливу його виробництва на навколишнє природне середовище, а також відомості про дозволи на право природокористування, нормативах впливів і розміри платежів за забруднення навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів. Підприємство має право самостійно приймати рішення про доцільність розробки екологічного паспорта.

На закінчення необхідно здійснити: введення в дію повного переліку нормативів допустимого впливу на навколишнє середовище, для дотримання яких і повинна, власне, проводитися екологічна експертиза; включення в нормативно-правові акти спеціальних (з урахуванням галузевої специфіки) екологічних вимог, відсутність яких часто перетворює діючу процедуру екологічної експертизи на формальність і додатковий адміністративний бар'єр.

Ураховуючи важливість кліматоутворювальної, протиерозійної, рекреаційної та багатьох інших функцій лісового комплексу, на ресурси якого багата Україна, доцільно зберегти унікальність досліджуваної території та спрямувати процес відтворення лісових ресурсів крізь призму їх відновлення, збереження, поліпшення, а також раціонального

ведення лісогосподарських робіт. Домінуюча роль у відтворенні лісових ресурсів має належати їх використанню, при цьому користувачі та власники лісів зобов'язані виконувати заходи щодо їх збереження, поліпшення та охорони.

Досягти раціонального та ефективного природокористування можна лише дотримуючись екологічно та економічно обґрунтованих принципів відтворення лісових ресурсів. Зокрема, такими інструментами економічного впливу на оздоровлення навколишнього середовища можуть бути: екологічний по-

даток на шкідливі викиди речовин, екологічний акцизний збір, екологічні субсидії, екофонди. Розміри та порядок сплати зборів та штрафів за забруднення навколишнього середовища мають бути оптимізовані до такого рівня, який би не давав підприємству вибору: сплатити штраф або відмовитися від екологічно небезпечного виробництва. При здійсненні реальних природоохоронних інвестиційно-інноваційних проектів такі проекти бажано ідентифікувати, оцінювати, інтегрувати і координувати на рівні, якомога ближчому до рівня виконання.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Балджи М. Д. Основи діагностики комплексного природокористування : регіональний вимір / М. Д. Балджи, С. К. Харічков. – Одеса: ППРЕД НАН України., 2008. – 170 с.
2. Барський Ю. М. Фінансові інструменти стимулювання сталого розвитку регіону / Ю. М. Барський, В. Г. Поліщук // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»: зб. наук. пр. Луцького нац. техн. ун-ту. – 2010. – Ч. 4. – Вип. 7 (25). – С. 7-9.
3. Галушкіна Т. П. Еколого-збалансовані пріоритети розвитку територій: концептуальні засади та організаційний механізм / Т. П. Галушкіна, Л. М. Грановська. – Одеса, 2009. – 372 с.
4. Грановська Л. М. Раціональне природокористування в зоні еколого-економічного ризику / Л. М. Грановська. – Херсон : ХДАУ, 2007. – 372 с.
5. Жук П. В. Економічні підйоми у забезпеченні сталого розвитку гірських територій України / П. В. Жук // Економіст. – 2011. – № 5. – С. 37-40.
6. Іванова Т. В. Екологічна безпека як складова системи державного регулювання природокористування / Т. В. Іванова // Інвестиції : практика та досвід. – 2011. – № 1. – С. 104-107.
7. Іванова Т. В. Принципи державної політики екологічного та ресурсозберігаючого розвитку України в умовах глобалізації / Т. В. Іванова // Інвестиції : практика та досвід. – 2011. – № 2. – С. 96-100.
8. Іванова Т. В. Екологозбалансовані макроекономічні заходи державної політики у сфері екологізації / Т. В. Іванова // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 3. – С. 84-86.
9. Лісове господарство України: проблеми та перспективи / за ред. І. Р. Юхновського. – Київ, 2003. – 177 с.
10. Мельник Л. Г. Економічний механізм нормування антропогенного навантаження на водні екосистеми / Л. Г. Мельник, М. А. Хвесик, О. Г. Масенко // Економіка України. – 2009. – № 12. – С. 69-76.
11. Поліщук В. Г. Політика стимулювання сталого розвитку регіонів у контексті забезпечення євроінтеграційних процесів України / В. Г. Поліщук // Економічні науки. Серія «Економічна теорія та економічна історія»: зб. наук. пр. Луцького нац. техн. ун-ту. – 2009. – Ч. 2. – Вип. 6 (23). – С. 4-6.
12. Храброва Н. І. Механізм регулювання системи екологічних відносин / Н. І. Храброва // Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»: зб. наук. пр. Луцького нац. техн. ун-ту. – 2010. – Ч. 3. – Вип. 7 (26). – С. 281, 283.

REFERENCES

1. Baldzhy, M.D., & Kharichkov, S.K. (2008). *Osnovy diahnostryky kompleksnoho pryrodokorystuvannia : rehionalnyi vymir* [Fundamentals of the complex environmental management diagnostics: regional dimension]. Odesa: Institute of Market Problems and Economic and Environmental Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
2. Barskyi, Yu.M., & Polishchuk, V.H. (2010). Finansovi instrumenty stymuliuвання staloho rozvytku rehionu [Financial Instruments for Stimulating the Sustainable Development of the Region]. *Economic Sciences. Series "Accounting and Finance": Proceedings Scientific publication, Lutsk National Technical University, Vol. 4, 7 (25)*, 7-9 [in Ukrainian].
3. Halushkina, T.P., & Hranovska, L.M. (2007). *Ekoloho-zbalansovani priorytety rozvytku terytorii: kontseptualni zasady ta orhanizatsiyni mekhanizm* [Ecologically-balanced priorities for the development of territories: conceptual foundations and organizational mechanism]. Odesa [in Ukrainian].
4. Hranovska, L.M. (2011). *Ratsionalne pryrodokorystuvannia v zoni ekoloho-ekonomichnoho ryzyku* [Rational use of nature in the zone of ecological and economic risk]. Kherson: Kherson State Agrarian University. [in Ukrainian].
5. Zhuk, P.V. (2011). Ekonomichni pidoimy u zabezpechenni staloho rozvytku hirskykh terytorii Ukrainy [Economic levers in ensuring sustainable development of mountainous areas of Ukraine]. *Economist*, 5, 37-40 [in Ukrainian].
6. Ivanova, T.V. (2011). *Ekolohichna bezpeka yak skladova systemy derzhavnoho rehuliuвання pryrodokorystuvannia* [Ecological safety as an integral part of the system of state regulation of natural resources]. *Investments: Practice and Experience*, 1, 104-107 [in Ukrainian].

7. Ivanova, T.V. (2011). Pryntsypy derzhavnoi polityky ekolohichnoho ta resursozberihaiuchoho rozvytku Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Principles of the state policy of ecological and resource-saving development of Ukraine in the conditions of globalization]. *Investments : Practice and Experience*, 2, 96-100 [in Ukrainian].
8. Ivanova, T.V. (2011). Ekolohozbalansovani makroekonomichni zakhody derzhavnoi polityky u sferi ekolohizatsii [Ecologically balanced macroeconomic measures of state policy in the field of ecologization]. *Investments: Practice and Experience*, 3, 84-86 [in Ukrainian].
9. Yukhnovskyi, I.R. (Ed.). (2003). *Lisove hospodarstvo Ukrainy: problemy ta perspektyvy. Mizhvidomcha analitychno-konsultatyvna rada z pytan rozvytku produktyvnykh syl I vyrobnychkykh vidnosyn [Forestry in Ukraine: problems and perspectives]*. Kyiv [in Ukrainian].
10. Melnyk, L.H., Khvesyk, M.A., & Masenko, O.H. (2009). Ekonomichniy mekhanizm normuvannia antropohennoho navantazhennia na vodni ekosystemy [Economic mechanism of normalization of anthropogenic loading on aquatic ecosystems]. *Economy of Ukraine*, 12, 69-76 [in Ukrainian].
11. Polishchuk, V.H. (2009). Polityka stymuliuvannia staloho rozvytku rehioniv u konteksti zabezpechennia yevrointehratsiinykh protsesiv Ukrainy [olicies to Stimulate Sustainable Development of Regions in the Context of Ensuring European Integration Processes of Ukraine]. *Economic Sciences. Series "Economic Theory and Economic History": Proceedings Scientific publication, Lutsk National Technical University, Vol. 2, 6 (23), 4-6* [in Ukrainian].
12. Khrabrova N.I. Mekhanizm rehuliuвання systemy ekolohichnykh vidnosyn [Mechanism of regulation of the system of ecological relations]. *Economic Sciences. Series "Economics and Management": Proceedings Scientific publication, Lutsk National Technical University, Vol. 3, 7 (26), 281, 283* [in Ukrainian].

Горбик Володимир Миколайович

Кандидат наук з державного управління

Національна академія державного управління при Президентові України
03057, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 20**Horbyk Volodymyr**

Ph.D. in public administration

National Academy of Public Administration under the President of Ukraine
20, Antona Tsedika st., Kyiv, 03057, Ukraine

Email: 7775622@ukr.net ORCID: 0000-0002-5894-3090

Цитування: Горбик В. М. Еколого-економічна складова в державному управлінні потенціалом регіонів / В. М. Горбик // Аспекти публічного управління. – 2018. – Т. 6. – № 11-12. – С. 28-36.

Citation: Horbyk, V.M. (2018). Ekoloho-ekonomichna skladova v derzhavnomu upravlinni potentsialom rehioniv [Ecological and economic component in the state management of the potential of the regions]. *Public administration aspects*, 6 (11-12), 28-36.

Стаття надійшла / Article arrived: 09.10.2018

Схвалено до друку / Accepted: 13.11.2018